

HET EINDE VAN HET HUIDIG RESERVATEN- EN AANKOOPBELEID?

Auteur en Libris literatuurprijswinnaar Yves Petry gaf in De Morgen van 31 december een liefdesverklaring aan Natuurpunt.

Een citaat:

“Daarom ben ik ook zo’n fan van Natuurpunt, een vereniging die geweldige dingen doet. Elk lapje grond dat ze beheren, ziet eruit als een sprookje. Jammer dat er in dit land op politiek niveau zo weinig belangstelling is voor natuurbehoud en -herstel. Voor mij is ecologie één van de weinig maatschappelijke onderwerpen waar ik me spontaan, vanuit het hart, bij betrokken voel. Ik zie natuurbesef als een vorm van cultuur, en wie het daaraan ontbreekt, vind ik eigenlijk ordinair. Een mens is heel wat, maar hij is lang niet alles.”

Zo’n verklaring is de nagel op de kop. Het steekt een hart onder de riem van alle mensen die bezig zijn met de uitbouw van onze natuurgebieden.

Want de contrasten kunnen soms groot zijn.

De Natuurpunt-gebieden: de weinige schatkamers van biodiversiteit die ons nog resten

Overal in het Hageland en elders in Vlaanderen wordt zwart op wit aangetoond hoe de door Natuurpunt beheerde natuurgebieden echt dé schatkamers zijn voor biodiversiteit en voor natuurbeleving. Gebieden die door de waardering en

inzet van Natuurpunt van een verloren en ontoegankelijk gebied waarde krijgen als natuur- en belevingsgebied. Elke dag kan je vaststellen hoe in deze gebieden de zeldzame en cruciale soorten zich handhaven of uitbreiden terwijl ze overal elders in het landschap achteruit gaan. Het zijn gebieden waar met hart en ziel en inzet van energie en veel eigen financiële middelen – denk maar aan de restfinanciering – wordt gewerkt aan de realisatie

Aardgat: 1000 orchideeën en topnatuur (moeraszoutgras, addertong). Natuurpunt maakt al 30 jaar werk van dit top natuurgebied, wat wordt toegelicht tijdens het symposium op 5 juli 2015. Volgens de intenties van het ANB-beleid voldoet dit gebied aan geen enkel van de criteria: eigendom stad, oppervlakte enz.

Foto Archief JR

van Europese en Vlaamse natuurdoelen. Waar duurzame natuur vooropstaat en dat vanuit de overtuiging dat het zinvol is nu en voor de toekomst, en niet omdat het moet, en gedragen door vele vrijwilligers. Van op een kilometer afstand zie je het verschil met jacht- of landbouwgebieden. Door de rijkelijke bloei pluk je meteen de Natuurpunt-gebieden eruit. Hier stel je vast hoe honderden vrijwilligers de koestersoorten én de bezoekers effectief koesteren, en niet alleen spreken of schrijven over koestersoorten binnen een gemeente maar er effectief ook iets aan doen. Overal zie je hoe de afdelingen en beheerteams van Natuurpunt Oost-Brabant bij de meest actieve lokale verenigingen behoren, verankerd zijn in de lokale gemeenschap en kleur geven aan het verenigingslandschap met tal van open en grote publieksactiviteiten. Natuurpunt Oost-Brabant en zijn afdelingen zijn als eerste in Vlaanderen en met succes gegaan voor 'elke gemeente haar natuurgebied' of zoals de slogan luidt: 'natuur in je buurt'.

De contrasten kunnen moeilijk nog groter zijn.

Het reservaten- en aankoopbeleid op de helling

Succes en resultaten bij het beheer en succes als beweging dus. En toch worden we bij de uitwerking van het nieuwe natuurdecreet volledig in de hoek gedrukt. Er is een verschuiving aan de gang in het beleid waardoor het systeem van een slagvaardig aankoopbeleid met het daaraan gekoppelde natuurbeheer dat de laatste 30 jaar als enige gewerkt heeft, volledig dreigt onderuit gehaald en verdrongen te worden.

Voor ons is het duidelijk dat alleszins de continuïteit van

het reservatenbeleid moet gegarandeerd worden. Dat geldt uiteraard voor de bestaande reservaten maar ook voor de uitbouw van nieuwe reservaten door de mogelijkheden van een toekomstgericht aankoopbeleid te behouden. En daar wringt het schoentje. Het 'nieuwe' natuurbeleid in voorbereiding op en in uitvoering van het nieuwe decreet zet de continuïteit van het bestaande reservatenbeleid, van het bestaande aankoopbeleid, van de bestaande bezoekerscentra bij beheerde natuurgebieden volledig op de helling of vult het zodanig in dat het zijn slagkracht op het veld verliest. Een natuurbeleid dat nota bene uitgetekend wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat tezelfdertijd beleidsmaker, regisseur en beheerder is. Dit gebeurt onder het mom van zgn. gelijkberechtiging van alle natuurbeheerders (terreinbeherende verenigingen, individuele eigenaars, jagers, boeren en gemeenten), door de focus volledig te richten op de te realiseren doelen van Europese natuur en niets of zo weinig mogelijk daarbuiten. Contracten voor het beheer van gebieden van gemeenten zouden onmogelijk worden omdat het beleid ervan uit gaat dat de gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor het natuurbeheer binnen hun gebieden. Dat betekent dat het reservatenbeheer in unieke reservaten die eigendom zijn van de gemeenten zoals Torfbroek (Kampenhout), Zwartbos (Bierbeek), Blauwschuurbroek (Bierbeek), Aardgat (Tienen) en zovele andere in de toekomst niet meer mogelijk zou zijn voor nieuwe gebieden. Het is duidelijk dat het beleid alle lessen uit de dagdagelijkse praktijk over het hoofd ziet en denkt dat papieren plannen en intenties kunnen in de plaats treden van het huidige reservatenbeleid en het aankoopbeleid van Natuurpunt Beheer.

Haachts Broek: werken aan een draagvlak voor meer natuur in de buurt. Elke gemeente in Vlaams-Brabant verdient een natuurgebied. In het kader van het 'nieuwe' natuurbeleid en voor ANB is dit geen prioriteit. Foto Kristien De Laet

*Papenbroek: Natuurpunt gaf deze percelen een nieuwe toekomst. Nu natuurgebied zonder toekomst? Als het van ons afhangt niet.
Foto Roel Baets*

Bijstelling noodzakelijk

Het uitvoeringsbesluit inzake de natuurbeheerplannen en de aanpak van de overgangsmaatregelen moeten zodanig gewijzigd worden dat de **bestaande erkende reservaten en hun beheerfinanciering** echt in een duurzame regeling vallen zodat er hier geen kapitaalvernietiging gebeurt. Dit betekent dat het oppervlaktecriterium van minimum 10 ha niet mag spelen voor de bestaande erkende reservaten om in het nieuwe systeem opgenomen te worden. En dat betekent ook dat de huidige natuurdoeltypen in de bestaande goedgekeurde beheerplannen van erkende reservaten ook in de toekomst verder voor opname in de nieuwe beheerplannen in aanmerking komen met erkenning en subsidiëring als reservaat. Zoniet vallen de mooie soorten- en structuurrijke valleigraslanden met dominant koekoeksbloem, pinksterbloem, veldzuring, margriet, streepzaad in de toekomst volledig buiten het reservaatstelsel terwijl het beheer van dit type wel vergoed wordt bij particulieren in de beheerplannen type 2.

Er moet ook een honorering mogelijk zijn van de contracten (ook toekomstige) met openbare besturen.

De continuïteit van een werkbaar en slagvaardig aankoopstelsel is essentieel. Alleszins binnen de perimeter van de goedgekeurde visiegebieden van erkende reservaten, of binnen het globaal kader van de nieuwe beheerplannen, of binnen een vooropgesteld aankoopprogramma moet ook in de toekomst op een soepele wijze verder kunnen aangekocht worden. Daarenboven moet er ruimte zijn voor nieuwe projecten. In het kader van de realisatie van de Europese doelen moet een extra impuls aan het aankoopbudget voorzien worden.

Natuurpunt Beheer wil krachtig meewerken aan de realisatie van de Instandhoudingsdoelstellingen voor de Europese natuur, waartoe Vlaanderen verplicht is, en hier ook een focus op leggen, maar we willen **geenszins dat de aankopen beperkt worden tot deze IHD-doelen**, omdat er nog zoveel natuur buiten deze zones valt. Dit is in tegenspraak met de vastgelegde afspraken.

Dit gaat elk reservaat aan. Dit moeten we keren!

In het editoriaal van Natuur en Landschap 2013, nr. 4 hadden we onder de titel: 'Nieuw ontwerpdecreet dat vooral oog heeft voor land- en boseigenaars als hoeksteen voor natuurbeheer, dreigt reservatenbeleid en efficiënt natuurbehoud onderuit te halen' vlijmscherpe kritiek op de voorliggende herziening van het decreet op het natuurbehoud. Het waren profetische woorden. We verwijzen voor de tekst naar de website van Natuurpunt Oost-Brabant.

Alhoewel er sindsdien nog een reeks aanpassingen plaatsvonden in het ondertussen goedgekeurde decreet, blijkt dat wat nu voorligt aan voorgenomen uitvoeringsbeleid ronduit nefast en onaanvaardbaar is. Dit gaat elk reservaat en elke Natuurpunt-afdeling aan!

Het is duidelijk dat wat nu voorligt het einde betekent van de huidige aanpak van de erkende natuurreservaten en van het slagvaardig aankoopbeleid waarbij de beheerteams en de afdelingen inspelen op de lokale mogelijkheden. Reden om nu, als het nog kan, met zijn allen krachtig te reageren om dit fundamenteel om te buigen.

We nemen deze miskenning van meer dan 40 jaar onvoorwaardelijke inzet van zoveel mensen en het de facto ridiculiseren van zoveel onbetwistbare resultaten niet:

- Zonder deze reservaten waren veel Europese habitats er gewoon niet meer! En zou de inspanning die nu moet geleverd worden en waartoe Vlaanderen verplicht is, nog vele malen groter zijn. I.p.v. zij die in het verleden deze inspanningen deden nu te jennen, zou enig respect en waardering op zijn plaats zijn.
- Nog een pak meer soorten was dan uitgestorven. In het Hageland zijn bv. méér dan 10% van de planten en m.n. de meest zeldzame, alleen nog in beheerde gebieden aanwezig en dat aantal groeit jaar na jaar. Dit ook door de terugkeer van soorten door het weer geschikt maken van het leefgebied.
- Veel natuurgebieden zouden totaal niet (meer) toegankelijk zijn. In de feiten is er door de Natuurpunt-reservaten veel publieke ruimte gecreëerd, wat tegemoet komt aan een enorme behoefte in een verstedelijkend Vlaanderen.
- Aankoopbeleid is in zo'n dichtbevolkte en bedrijvige omgeving als Vlaanderen gewoonweg de meest realistische en efficiënte optie en overlevingsmogelijkheid voor echt duurzame en biodiverse natuur, die een veelvoud van functies vervult.

Om de uitspraak van Yves Petry te parafaseren: laat ons nu mobiliseren om te zorgen dat Natuurpunt ook in de toekomst nog geweldige dingen kan doen en elk lapje grond dat ze beheert er ook in de toekomst kan laten uitzien als een sprookje. Het is inderdaad jammer dat er in dit land op politiek niveau zo weinig belang gehecht wordt aan natuurbehoud en -herstel. We mogen niet toelaten dat het bewezen enig werkende instrument, nl. dat van aankoop en beheer, onderuit wordt gehaald. Dat moeten en kunnen we keren, de natuur verdient het, jullie engagement verdient het. Het kan, want de waardering voor ons werk op het terrein om zijn efficiency, slagkracht en inzet is bij de burgers zeer groot.

Daar gaan we voor in 2015!

Hugo Abts
voorzitter Natuurpunt Oost-Brabant
voorzitter Natuurpunt Beheer

*Foto Lander Loeckx,
Prov. Vlaams-Brabant*

